

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 6.6.2012
COM(2012) 271 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Obnovitelná energie: významný činitel na evropském trhu s energií

(Text s významem pro EHP)

{SWD(2012) 149 final}
{SWD(2012) 163 final}
{SWD(2012) 164 final}

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Obnovitelná energie: významný činitel na evropském trhu s energií

(Text s významem pro EHP)

1. Úvod

Obnovitelná energie nám umožňuje diverzifikovat dodávky energie. To zvyšuje naši bezpečnost dodávek a zlepšuje evropskou konkurenceschopnost, a zároveň tak vytváří nová odvětví, pracovní místa, hospodářský růst a vývozní příležitosti a snižuje také emise skleníkových plynů. Silný růst obnovitelných energií do roku 2030 by mohl vytvořit více než 3 miliony pracovních míst¹, včetně malých a středních podniků. Jestliže si Evropa udrží vedoucí postavení v oblasti obnovitelné energie, zvýší se i naše konkurenceschopnost v celosvětovém měřítku, protože odvětví „čistých technologií“ nabývá ve světě na významu. V roce 2007 Evropská unie stanovila ambiciózní cíl dosažení 20% podílu obnovitelné energie a 10% podílu obnovitelné energie v dopravě do roku 2020 a podpořila tyto cíle řadou politik². Cíl obnovitelné energie je hlavním cílem strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Tyto politiky začínají na počátku roku 2012 fungovat a EU je dnes na dobré cestě k dosažení svých cílů³ (viz kapitola 1 pracovního dokumentu útvarů Komise).

Hospodářská krize nicméně způsobila, že se investoři v odvětví energetiky chovají opatrněji. Na evropských liberalizovaných trzích s energií závisí růst obnovitelné energie na investicích soukromého sektoru, jež zase závisejí na stabilitě politiky v oblasti obnovitelné energie. Investice do infrastruktury, výroby a logistiky vyžadují rovněž související investice – do zkušebního zařízení, kabelové výroby, továren a lodí pro stavbu pobřežních větrných zařízení. Vedle důsledného provádění a prosazování směrnice o energii z obnovitelných zdrojů⁴ je zapotřebí jasné dlouhodobější politiky, aby bylo možné zajistit nezbytné investice.

¹ Viz pracovní dokument útvarů GR pro zaměstnanost „Využití potenciálu zeleného růstu pro oblast zaměstnanosti“ přiložený k balíčku opatření pro zaměstnanost, COM(2012) 173, s. 8, a dokument Ragwitz et al. (2009), *EmployRES*, Fraunhofer ISI Germany et al. http://ec.europa.eu/energy/renewables/studies/doc/renewables/2009_employ_res_report.pdf. Ambicióznější cíle politiky energie z obnovitelných zdrojů podněcují investice a tím i zaměstnanost ve výrobních technologiích vyžadujících značné vědomosti. V silné politice podpory energie z obnovitelných zdrojů v absolutním vyjádření převažují kapitálově náročné technologie, jako je fotovoltaika a větrná energie na pevnině i mimo ni, solární termální energie a tepelná čerpadla. Mnohé z těchto technologií jsou nejnáročnější na práci v konstrukční fázi.

² Ty zahrnují správní reformy, pravidla pro distribuční soustavy a desetileté národní akční plány pro energii z obnovitelných zdrojů.

³ Podíl energie z obnovitelných zdrojů se v roce 2009 a 2010 výrazně zvýšil. EU tak svého prvního prozatímního cíle pro rok 2011/12 dosáhla již v roce 2010.

⁴ Směrnice 2009/28/ES.

Energetický plán do roku 2050⁵ staví na jednotném trhu s energií⁶, provádění souboru opatření pro energetickou infrastrukturu a plnění cílů ochrany klimatu tak, jak je uvedeno v plánu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050⁷. Bez ohledu na výběr scénáře největší podíl dodávek energie v roce 2050 bude pocházet z obnovitelných zdrojů. Rychlý růst výroby energie z obnovitelných zdrojů je jednoznačně nejlepší volba pro budoucnost. I přes silný rámec do roku 2020 z plánu vyplývá, že bez dalšího zásahu růst podílu obnovitelné energie po roce 2020 v důsledku vyšších nákladů a větších překážek ve srovnání s fosilními palivy zpomalí. Včas stanovená jasná politika pro období po roce 2020 se stane skutečným přínosem pro investory v průmyslu a infrastruktuře, i přímo pro investory v oblasti obnovitelné energie.

V současném rámci je smyslem směrnice 2009/28/ES o energii z obnovitelných zdrojů zajistit dosažení cílů v oblasti obnovitelné energie do roku 2020. Stanoví, že plán na období po roce 2020 bude připraven v roce 2018. Zúčastněné strany však již požadují jasnou koncepci vývoje politiky po roce 2020. Proto je Komise toho názoru, že je důležité začít s přípravami na období po roce 2020 již nyní. **Toto sdělení vysvětluje, jak je obnovitelná energie začleňována do jednotného trhu. Obsahuje některé pokyny týkající se současného rámce do roku 2020 a nastiňuje možnosti politiky pro období po roce 2020, aby byla zajištěna kontinuita a stabilita, jež umožní, že výroba energie z obnovitelných zdrojů v Evropě poroste až do roku 2030 i v následujících letech. Je doplněno pracovním dokumentem útvarů Komise a posouzením dopadů.**

2. INTEGRACE OBNOVITELNÉ ENERGIE DO VNITŘNÍHO TRHU

K dosažení 20% cíle směrnice o energii z obnovitelných zdrojů⁸ stanoví povinné národní cíle. Ke splnění těchto cílů mohou členské státy využívat režimy podpor a uplatňovat opatření na podporu spolupráce (články 3, 6 až 9). Evropské odvětví obnovitelné energie, jež je založeno na národních akčních plánech pro energii z obnovitelných zdrojů, systémech podpory zavedených členskými státy a trvalém investování do výzkumu a vývoje, se rozvíjí mnohem rychleji, než se předpokládalo v době přípravy směrnice. Výrobci energie z obnovitelných zdrojů zaujímají na trhu s energiemi stále významnější pozici.

Vývoj trhu a náklady

Rychlý růst na trzích s obnovitelnou energií naznačuje, že dochází k významnému „zrání“ technologií. V pěti letech do roku 2010 se náklady na fotovoltaický systém snížily v průměru o 48 % a náklady na modul o 41 %. Odvětví na základě růstu podněcovaného současnými vládními politikami podpor, reforem a odstraňování překážek na trhu očekává, že náklady budou dále klesat. Investiční náklady na výrobu energie z větrných zdrojů na pevnině klesly mezi roky 2008 a 2012 o 10 %. Fotovoltaické systémy a výroba větrné energie na pevnině budou do roku 2020 podle očekávání konkurenceschopné na několika trzích. Dosažení konkurenceschopnosti nicméně vyžaduje politický závazek k regulačním rámcům, které podporují průmyslovou politiku, rozvoj technologií a odstraňování narušení trhu. Další

⁵ KOM(2011) 885/2.

⁶ Komise rovněž připravuje sdělení o pokroku v realizaci jednotného trhu s energií, jež má být zveřejněno později v tomto roce.

⁷ KOM(2011) 112.

⁸ Směrnice 2009/28/ES.

technologie dosahují vyspělosti jinými cestami, ale i jejich kapitálové náklady by obecně měly poklesnout.

Je důležité, abychom ke snížení nákladů i nadále využívali veškeré nástroje, které máme k dispozici, a zajistili tak, aby se technologie pro energii z obnovitelných zdrojů staly konkurenceschopnými a v konečném důsledku tržně orientovanými. Politiky, které omezují investice do obnovitelné energie, by měly být revidovány a zejména by měly být postupně zrušeny dotace na fosilní paliva. Vzhledem k tomu, že se politiky v oblasti ochrany klimatu a v oblasti energií z obnovitelných zdrojů vzájemně doplňují, je nezbytný dobře fungující trh s uhlíkem spolu s náležitě stanovenými daněmi z energií, jež by měly poskytnout investorům jasné a silné pobídky k investicím do nízkouhlíkových technologií a jejich vývoje. Současně by obnovitelná energie měla být postupně začleněna do trhu s omezenou nebo žádnou podporou a měla by v průběhu času přispět ke stabilitě a bezpečnosti distribuční soustavy na stejné úrovni jako konvenční výroba elektřiny a konkurenceschopné ceny elektřiny. V dlouhodobém horizontu je třeba zajistit rovné podmínky.

Zlepšení režimů podpory

Náklady na výrobu energie z obnovitelných zdrojů neurčují pouze větrné, sluneční a vodní zdroje nebo biomasa; náklady na projekt jsou dány rovněž administrativními⁹ a kapitálovými náklady. Složitě povolovací postupy, neexistence centrálních kontaktních míst, vytváření registračních postupů, plánovací postupy, které mohou trvat měsíce či roky, a obavy ze změn režimů podpory se zpětným účinkem zvyšují rizika projektu (viz kapitola 2 pracovního dokumentu útvarů Komise). Tato vysoká rizika, zejména v zemích s neklidnými kapitálovými trhy, vedou k velmi vysokým kapitálovým nákladům, což zvyšuje náklady na projekty výroby a využívání energie z obnovitelných zdrojů a ohrožuje jejich konkurenceschopnost. Jednoduché správní systémy, stabilní a spolehlivé režimy podpory a snadnější přístup ke kapitálu (např. prostřednictvím režimů veřejné podpory) tak přispějí ke konkurenceschopnosti obnovitelné energie. V této souvislosti mohou významnou úlohu sehrát Evropská investiční banka a vnitrostátní veřejné instituce. V současnosti většina technologií v oblasti obnovitelných energií těží z výhod vnitrostátních režimů podpory¹⁰, což se ovšem týká jen malé části trhu s energiemi: méně než třetina 19% podílu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie je chráněna před tržními cenami. V odvětví dopravy mohou ke splnění 10% cíle v dopravě přispět všechny formy alternativních paliv z obnovitelných zdrojů energie, třebaže vývoj zpomalují vysoké ceny souvisejících dopravních systémů a nedostatečná palivová infrastruktura¹¹. Běžná je povinnost přimíchávání biopaliv a biopaliva tvoří přibližně 4 % pohonných hmot používaných v dopravě. Dodavatelé paliv v zásadě přenášejí náklady na spotřebitele. V odvětví vytápění a chlazení (kde přibližně 13 % energie pochází z obnovitelných zdrojů) byla podpora pro některé vyspělé trhy a technologie (např. solární tepelné) zrušena.

Vyspělé technologie působící na trzích s konkurenčním prostředím spolu s dobře fungujícím trhem s uhlíkem by v konečném důsledku neměly nadále podporu potřebovat. Ve všech členských státech dochází k úpravám režimů podpory (15 členských států dnes nabízí režimy

⁹ Viz Ecorys, 2008, *Assessment of non-cost barriers to renewable energy*, zpráva TREN/D1/48 – 2008.

¹⁰ K výjimkám či částečným výjimkám patří vodní elektrárny, některé zdroje geotermální energie a biomasy, tepelná čerpadla a solární vytápění na některých trzích.

¹¹ Bílá kniha Plán jednotného evropského dopravního prostoru – vytvoření konkurenceschopného dopravního systému účinně využívajícího zdroje. KOM(2011) 144 v konečném znění.

podpory, které vystavují výrobce tržním cenám – viz kapitola 2 pracovního dokumentu útvarů Komise). Tyto reformy režimů podpor jsou potřebné, aby bylo možné zajistit jejich efektivitu z hlediska nákladů. Co nejrychlejší přechod k režimům, které vystavují výrobce riziku tržních cen, podporuje technologickou konkurenceschopnost. Je však možné, že některé formy podpory výzkumu a vývoje a jiné finanční nebo správní podpory budou i nadále potřebné pro novější, méně vyzrálé technologie. Proto budou možná některé nákladově efektivní a dobře zacílené režimy podpory nezbytné i po roce 2020. Dobrým příkladem takového režimu podpory je „NER 300“, který využívá příjmů z dražeb v rámci systému EU pro obchodování s emisemi k demonstracím a podpoře včasného využívání inovativních technologií v oblasti obnovitelné energie.

Nedávné změny režimů podpor byly v některých případech způsobeny nečekaně vysokým růstem, který zvýšil výdaje na energii z obnovitelných zdrojů, což není z krátkodobého hlediska udržitelné. V některých členských státech změny režimů podpory postrádaly transparentnost, byly zavedeny náhle a někdy byly dokonce uloženy se zpětnou platností nebo zavedly moratoria. U nových technologií a investic stále závislých na podpoře tato praxe podkopává důvěru investorů v odvětví. Odlišné vnitrostátní režimy podpory založené na odlišných pobídkách mohou navíc vytvářet překážky pro vstup a bránit hospodářským subjektům na trhu využívat přeshraniční modely obchodování a tím i zpomalovat rozvoj obchodu. Tomuto riziku oslabení jednotného trhu je nutno zabránit a je třeba vyvinout větší úsilí k zajištění jednotného přístupu ve všech členských státech, odstranění narušení trhu a nákladově efektivního rozvoje obnovitelných zdrojů energie. Za tímto účelem **Komise plánuje připravit pokyny týkající se osvědčených postupů a zkušeností nabytých v této oblasti a případně o reformě režimu podpory s cílem pomoci zajistit větší soudržnost vnitrostátních přístupů a zabránit roztržistosti vnitřního trhu.** Zásady této reformy jsou uvedeny v kapitolách 3 a 4 připojeného pracovního dokumentu. Je třeba stanovit zásady pro režimy podpor tak, aby byla minimalizována narušení trhu, vyloučeny nadměrné náhrady a zajištěna soudržnost mezi členskými státy. Ty se budou zabývat transparentností, předvídatelností a potřebou stimulovat inovace¹².

Podpora spolupráce a obchodu

V minulosti si členské státy vytvářely *vlastní* obnovitelné zdroje energie, které jim pomáhaly snižovat jejich vlastní emise, omezovat dovoz fosilních paliv a vytvářet pracovní místa na jejich území. Avšak vytvoření evropského trhu s energií a přetrvávající přání snížit náklady všude tam, kde je to možné, by měly přinést rozšíření obchodu se všemi formami obnovitelné energie. Pro usnadnění tohoto vývoje vytvořila směrnice o energii z obnovitelných zdrojů mechanismy spolupráce umožňující, aby energie vyrobená z obnovitelných zdrojů v jednom členském státě byla započtena do cíle jiného členského státu (viz kapitola 4 pracovního dokumentu útvarů Komise). Ty zatím i přes potenciál ekonomického přínosu pro obě strany¹³ nebyly v širším měřítku využívány. Pouze dva členské státy¹⁴ uvedly, že použijí mechanismy spolupráce pro dosažení svých cílů na rok 2020. Na „straně nabídky“ se očekává, že deset členských států¹⁵ bude mít „přebytek“, který budou moci poskytnout ostatním členským

¹² To bude vycházet z návrhů obsažených v dokumentu KOM(2011) 31 a SEK(2001) 131.

¹³ Komise vypočítala, že optimální obchod s energiemi z obnovitelných zdrojů by mohl ušetřit až 8 miliard EUR ročně (SEK(2008) 85, svazek II).

¹⁴ Lucembursko a Itálie, která ovšem nedávno uvedla, že nakonec nebude možná muset tyto mechanismy použít.

¹⁵ BG, EE, DE, EL, LT, PO, PL, SK, ES, SW.

státům. Tento obraz se by však mohl do roku 2020 změnit a Komise bude situaci i nadále pozorně sledovat.

K připravovaným projektům, které by mohly využít mechanismů spolupráce, patří řecký projekt solární energie „Helios“, společné projekty nebo režimy podpory v Severním moři, podobné iniciativy v jižním Středomoří a obecněji v oblasti evropské politiky sousedství. O těchto iniciativách se již jedná s řadou třetích zemí¹⁶. Spolupráce na vývoji solární energie pro domácí spotřebu i vývoz může být klíčovým prvkem celkového programu pro podstatný růst v životaschopném odvětví obnovitelných energií a rozvinout svůj potenciál pro hospodářský růst a zaměstnanost. V zájmu dalšího rozvoje výroby obnovitelné energie v sousedních zemích a ve spolupráci s nimi Komise:

- a) usnadní mezinárodní spolupráci v oblasti rozvoje obnovitelné energie tím, že umožní plně využívat mechanismy spolupráce, které by mohly přispět k rozvoji energie z obnovitelných zdrojů v jižním Středomoří a v souvislosti s posilováním politiky dialogu mezi EU a jižním Středomořím o změně klimatu, bude usilovat o mandát k vyjednání dvoustranné/mnohostranné dohody umožňující (dvoustranných/mnohostranných dohod umožňujících) využívat kreditů projektů v oblasti obnovitelné energie v jižním Středomoří,
- b) navrhne zvláštní opatření zaměřená na podporu obchodu s elektřinou z obnovitelných zdrojů v rámci budoucí dohody s partnery ze severní Afriky, např. na základě zvláštních mandátů k jednání, a usnadní tak založení energetického společenství EU–jižní Středomoří,
- c) navrhne rozšíření rámce směrnice 2009/28/ES na země regionu evropské politiky sousedství, a zejména na země jižního Středomoří.

Na základě dosavadní zkušenosti **Komise vypracuje pokyny** k usnadnění obchodu v oblasti obnovitelných energií (viz kapitoly 3 a 4 pracovního dokumentu útvarů Komise) a jeho zjednodušení tak, aby se po roce 2020 mechanismy spolupráce staly jednoduchým způsobem obchodování s obnovitelnou energií v EU i mimo ni. Větší míra konvergence, včetně společných režimů podpory, by zajistila hospodárnější využívání energie z obnovitelných zdrojů a vytvoření přístupu, jenž by byl slučitelnější s jednotným trhem.

Dalším aspektem mezinárodního obchodu a obnovitelné energie se týká **obchodu s produkty a otevřeností trhů**. V relativně novém globálním trhu se zařízením pro obnovitelnou energii lze spatřovat jasný důkaz toho, že trh roste a mezinárodní hospodářská soutěž má příznivý účinek na inovace a náklady. Kromě toho se evropský průmysl snaží na tomto globálním trhu i nadále v boji s konkurencí obstát a musí v této soutěži posílit svou pozici. Jak je patrné v odvětví fotovoltaiky, přidaná hodnota EU má vedoucí postavení a vytváří pracovní místa a podněcuje růst¹⁷. Vzhledem k výhodám rozšiřování světového obchodu je důležité odstranit překážky obchodu, jako jsou „pravidla místního obsahu“ nebo částečné uzavření trhů s

¹⁶ Norsko a Island přijímají mnoho evropských právních předpisů, aby se mohly účastnit činností na stejném trhu, Energetické společenství přijímá podobná ujednání, Komise spolupracuje se Švýcarskem na zlepšení soudržnosti politiky, a rozvojová pomoc EU, spolupráce a budoucí dohody o volném obchodu slouží ke zlepšení soudržnosti se zeměmi sousedícími s Evropou na Balkánu a v jižním Středomoří.

¹⁷ EPIA (EUPVSEC 2011) odhaduje, že navzdory konkurenci 55 % přidané hodnoty modulu a 70 % přidané hodnoty fotovoltaického systému vzniká v Evropě.

veřejnými zakázkami. Komise bude proto i nadále podporovat spravedlivý a liberalizovaný obchod v odvětví obnovitelné energie.

3. OTEVŘENÍ TRHU S ELEKTŘINOU A OBNOVITELNÉ ZDROJE

Odvětví vytápění a chlazení představuje velmi lokální trh vyžadující místní reformy a infrastrukturu. V odvětví dopravy dochází na otevřeném trhu s pohonnými hmotami po celé Evropě k rozvoji energie z obnovitelných zdrojů, jenž bude posílen připravovanými jasnými požadavky na označování paliva. Odvětví elektřiny je však v současné době přeměňováno na jednotný evropský trh.

V reakci na výzvu hlav států a předsedů vlád, aby do roku 2014 bylo dokončeno budování vnitřního trhu s energií v odvětví elektřiny, Komise spolupracuje s regulačními orgány a zúčastněnými stranami na harmonizaci pravidel pro provozování trhu a sítí. To by společně s provedením třetího balíčku mělo otevřít vnitrostátní trhy a zvýšit hospodářskou soutěž, efektivnost trhu a možnost výběru pro spotřebitele. Mělo by to rovněž usnadnit vstup na trh a integraci nových účastníků, včetně malých a středních podniků a dalších výrobců energie z obnovitelných zdrojů.

Při vytváření nových pravidel je třeba brát v úvahu měnící se charakter našeho odvětví elektřiny na základě konkurenčního trhu s větším počtem výrobců elektrické energie, včetně variabilní výroby elektřiny z větrné a sluneční energie. Zavedení těchto pravidel, která zohlední zvláštnosti nových forem výroby, např. tím, že umožní obchodování blíže reálnému času a že odstraní zbývající překážky ke skutečně integrovanému trhu, umožní výrobcům energie z obnovitelných zdrojů plně se podílet na obchodování na opravdu konkurenčním trhu a postupně přijímat stejné povinnosti jako konvenční výrobci, tedy například i pokud jde o vyrovnávání.

Liberalizovaný trh s elektřinou by rovněž měl zajistit hospodářským subjektům dostatečnou návratnost nákladů na pokrytí jejich investic do nové výroby v zájmu zachování oprávněnosti systému (zajištění náležitých investic zaručujících nepřetržitě dodávky elektřiny). Na základě krátkodobých mezních nákladů však velkoobchodní ceny elektřiny mohou čelit tlaku v důsledku nárůstu větrné a solární energie (s téměř nulovými mezními náklady). Trh by měl být schopen reagovat a omezit nabídku, když jsou ceny nízké, a zvýšit ji, když jsou vysoké. Je třeba, aby změny v tržních cenách podporovaly **flexibilitu**, včetně skladovacích zařízení, pružné výroby a řízení poptávky (jak spotřebitelé reagují na měnící se cenovou strukturu).

Některé členské státy se však obávají, že investice do kapacit pro výrobu energie nebudou odpovídající. Proto vyvinuly „**platby na kapacitu**“, jimiž vlády stanoví požadované úrovně výrobních kapacit. Takový přístup může podpořit investice, zároveň však odděluje investiční rozhodnutí od signálů tržních cen. Kromě toho, je-li nesprávně navržen, mohl by „zakonzervovat“ řešení zaměřená na výrobu, která brání zavádění nových forem **flexibility**. Oslabena by byla i úhrnná distribuovaná výroba, reakce na poptávku a rozšířené vyrovnávací oblasti. Vedlo by to rovněž k izolaci vnitrostátních trhů, ohrožení přeshraničního obchodu nezbytného pro zajištění účinného evropského trhu s elektřinou a pro využívání obnovitelné energie.

Mají-li tržní opatření přinést nezbytné investice do flexibility, je třeba zajistit, aby rozšířením vyrovnávacích trhů dokázala uvést na trh mnohem více účastníků, nových výrobků a

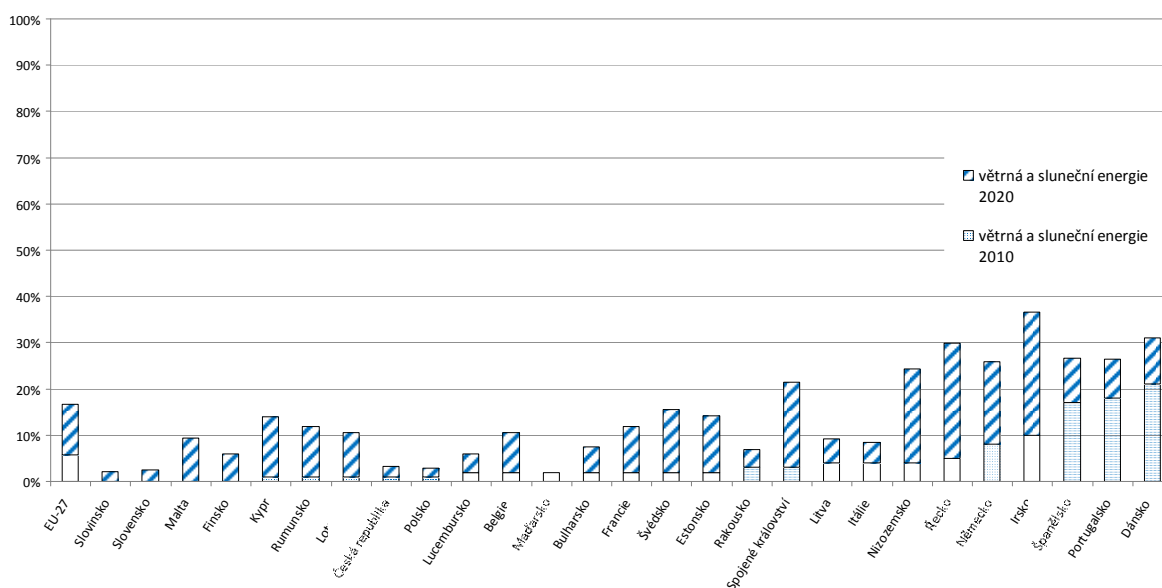
technologií. Tržní opatření musí být v souladu s jednotným trhem a jako taková musí být vypracována a zdokonalena. To bude předmětem další diskuse a analýzy v nadcházejícím sdělení Komise o vnitřním trhu s energií.

4. TRANSFORMACE NAŠÍ INFRASTRUKTURY

Navrhovaný **balíček EU pro energetickou infrastrukturu**¹⁸ stanoví 12 prioritních koridorů energetické infrastruktury, navrhuje zrychlené postupy udělování povolení, pravidla pro sdílení nákladů a případně poskytování finančních prostředků ze zdrojů EU v rámci nástroje pro propojení Evropy (9,12 miliard EUR na energii na období 2014–2020)¹⁹. Důvodem není jen potřeba integrovat více větrné a solární elektrické energie (jež v současnosti tvoří 5 % dodávek elektřiny v EU), ale také nutnost vytvořit integrovaný trh EU a nahradit zastaralé technologie a zařízení. Podle odhadů uvedených v balíčku pro energetickou infrastrukturu je zapotřebí asi 100 miliard EUR jen pro nové elektrické vedení.

Balíček pro energetickou infrastrukturu doplňují směrnice pro **vnitřní trh s energií**²⁰, jež opatřeními pro lepší koordinaci plánování infrastruktury, rozvoje a provozu a pro zavedení inteligentních měřicích přístrojů položily základy pro integrovanou evropskou energetickou infrastrukturu. Obě iniciativy mají zásadní význam pro transformaci našeho odvětví elektřiny. Vytvoření jednotného trhu, nové technologie, noví účastníci na trhu, poskytovatelé nových doplňkových služeb – to vše závisí na potřebě nové infrastruktury.

Podíl větrné a sluneční energie na výrobě elektřiny. Zdroj: Eurostat 2010, národní plány na období do roku 2020.

¹⁸ KOM(2011) 658.

¹⁹ Potřeby infrastruktury ohledně paliv z obnovitelných energií v odvětví dopravy, pokud jde o čerpací stanice alternativních pohonných hmot, společné normy a politiky a v případě elektromobility zdokonalené systémy řízení, jsou podrobně analyzovány ve strategii pro alternativní paliva v bílé knize o dopravě z roku 2011 (Bílá kniha Plán jednotného evropského dopravního prostoru – vytvoření konkurenceschopného dopravního systému účinně využívajícího zdroje), KOM(2011) 144 v konečném znění, a zabývají se jimi revidované pokyny pro síť TEN-T (KOM(2011) 650).

²⁰ Směrnice 2009/72/ES a 2009/73/ES.

V 21 členských státech, které ve své elektrické soustavě mají méně než 5 % proměnlivé obnovitelné energie, výroba energie z obnovitelných zdrojů související s omezeními infrastruktury nepůsobí žádné nebo pouze místní vyrovnávací problémy. Avšak v šesti členských státech s více než 5% podílem větrné a solární energie byla již přijata opatření s cílem dosáhnout větší flexibility, a to i v izolovaných soustavách, k zajištění vyrovnávání a stability distribuční soustavy²¹. Otázka uspokojování budoucích potřeb infrastruktury bude ve velké míře záviset na naší schopnosti společně rozvíjet obnovitelné zdroje energie, infrastrukturu distribuční soustavy a lepší provozní řešení na jednotném trhu.

Zvýšení distribuované výroby (z obnovitelných zdrojů) a reakce na poptávku bude vyžadovat další investice do distribučních soustav, které byly navrženy pro přenos elektřiny *konečným spotřebitelům*, nejsou však schopny pojmout výrobu *od* malých producentů. Rozšířená distribuovaná výroba nahrazuje elektřinu poskytovanou z distribuční soustavy a ze spotřebitele dělá zároveň i výrobce. Takže zatímco některé nové výrobní kapacity tvoří nadále tradiční střediska spotřeby a vyžadují modernizaci přenosové infrastruktury (zejména v oblastech, kde vyvolávají problémy tzv. „kruhové toky“²²), významný objem distribuované výroby by mohl snížit potřebu přenosové infrastruktury v jiných oblastech. Třetím způsobem, jímž infrastruktura může změnit systém, je vývoj inteligentních rozvodných sítí. Výrobci, včetně nových mikrovýrobců, spotřebitelé a provozovatelé distribučních soustav budou všichni muset být schopni komunikovat v reálném čase, aby bylo zajištěno optimální vyvážení poptávky a nabídky. To bude vyžadovat vypracování vhodných norem, tržních a regulačních modelů. **Rozvoj infrastruktury je naléhavým požadavkem a rozhodujícím faktorem úspěchu jednotného trhu a integrace energie z obnovitelných zdrojů. Včasný přijetí legislativních návrhů balíčku pro energetickou infrastrukturu má v tomto ohledu zásadní význam, zejména pro urychlení vybudování nové infrastruktury s přeshraničním dopadem. Komise bude nadále spolupracovat s provozovateli distribučních a přenosových soustav, regulačními orgány, členskými státy a průmyslem tak, aby byl zajištěn rychlejší vývoj energetické infrastruktury, a bylo tak možné dokončit proces integrace evropských sítí a trhů.**

5. POSÍLENÍ PRÁV SPOTŘEBITELE

Výběr spotřebitele a hospodářská soutěž v energetice se liší napříč odvětvími. V dopravě existuje určitý stupeň výběru dodavatele paliv, zatím však neexistuje celoevropský trh pro alternativní paliva. V odvětví vytápění mají spotřebitelé určitou nezávislost, protože mohou využívat solární tepelné nebo místní geotermální zdroje energie. A zatímco trhy v odvětví zemního plynu i elektřiny se začaly otevírat, omezená možnost výběru dodavatele a regulované ceny jsou stále poměrně běžným jevem. To vše se změní, až se zcela otevřou maloobchodní trhy a zvětší prostor pro nákup „zelené elektřiny“.

Největší výhody by měla přinést kombinace „inteligentního měření“ a mikrovýroby. Inteligentní měřiče spotřebitelům ukážou, kolik platí za elektřinu v reálném čase, a pomohou jim snížit spotřebu energie. To spolu s vývojem „inteligentních produktů“, které mohou reagovat na cenové signály zasílané elektronicky, umožňuje spotřebitelům měnit svou

²¹ Viz IEA 2011, „Harnessing variable renewables: a guide to the balancing challenge“.

²² Ke „kruhovým tokům“ dochází, když elektřina v důsledku nedostatečné infrastruktury proudí neplánovaným směrem. Klasickým příkladem jsou toky ze severního do jižního Německa přes Polsko nebo Benelux, jež jsou výsledkem neodpovídající infrastruktury mezi severem a jihem Německa.

spotřebu tak, aby mohli využívat nízké ceny. Kromě toho mohou být jednotlivé „reakce na poptávku“ souhrnně využívány novými subjekty působícími na trhu k nabídce výrazných úspor spotřeby, když jsou ceny vysoké. Jak je uvedeno v průvodním posouzení dopadů, toto „zarovnávání špičky“ může díky snížení potřeby výrobní kapacity ve špičkách přinést velké finanční úspory.

Zavedení mikrovýroby přináší spotřebitelům jistý stupeň nezávislosti, jak je tomu v odvětví vytápění. Fotovoltaická energie, větrná mikroenergie, energie z biomasy a geotermální energie a systémy kombinované výroby tepla a elektrické energie mohou významně snížit potřebu elektřiny z rozvodné sítě v domácnostech, na úřadech a v průmyslových budovách. Tím, jak se spotřebitelé stanou „spotřebiteli-výrobci“, získají také silnější smysl pro vlastnictví a kontrolu nad vlastním využíváním energie. Zvýší se tak pochopení a přijetí obnovitelné energie²³. Nevýrazná odezva veřejnosti na některé projekty v oblasti obnovitelné energie brání rozvoji nebo ho zpožďuje, a narušuje tak cíle našich politik. Proto je posílení postavení spotřebitelů jako mikrovýrobců a zlepšení plánovacích a povolovacích postupů důležitým způsobem odstraňování velkých překážek rozvoje energií z obnovitelných zdrojů.

6. STIMULACE TECHNOLOGICKÝCH INOVACÍ

Financování výzkumu a vývoje má pro podporu technologických inovací a technologického rozvoje i nadále rozhodující význam. Prostředky jsou omezené a musí být dobře zaměřeny na odpovídající fázi výzkumu v předkonkurenčním nebo průmyslovém stadiu či použití. Členské státy vydaly v posledních deseti letech na výzkum a vývoj v oblasti obnovitelné energie 4,5 miliardy EUR, zatímco EU poskytla 1,7 miliardy EUR z šestého a sedmého rámcového programu a Plánu evropské hospodářské obnovy a vyčlenila 4,7 miliardy EUR z fondů politiky soudržnosti EU (na období 2007–2013). Působení těchto opatření, jako jsou např. režimy podpory nebo stanovení cen uhlíku, a jejich úspěšné zavádění na trhy přinesly významný pokrok, umožnily zdokonalení některých klíčových technologií (v oblasti větrné a solární energie) a přispěly k dosažení dnešního 12% podílu obnovitelných zdrojů energie. Tento přístup je třeba podporovat.

Ostatní technologie jsou stále mladé a možná budou potřebovat pomoc, aby energie z obnovitelných zdrojů mohla v budoucnosti hrát svou očekávanou, rozšířenou úlohu. Plovoucí a jiná hlubinná zařízení na moři využívající energii větru, vln a přílivu a odlivu, některá biopaliva, pokrok v koncentraci solární energie a nová využití fotovoltaiky, vývoj nových materiálů, technologie pro skladování elektrické energie (včetně baterií) jsou položky na dlouhém seznamu strategických energetických technologií, které je třeba rozvíjet (viz kapitola 6 pracovního dokumentu útvarů Komise). Zdá se, že v budoucnosti je ve výzkumu třeba klást větší důraz zejména na technologie pro získávání energie z moří, skladování energie, vyspělé materiály a výrobu pro technologie v oblasti obnovitelné energie.

Hlavním příspěvkem EU k rozvoji klíčových energetických technologií je strategický plán pro energetické technologie (SET)²⁴ a nadcházející program pro výzkum Horizont 2020. Komise dále na období 2014–2020 navrhla výrazně koncentrovat úsilí na obnovitelné energie a energetickou účinnost v rámci politiky soudržnosti EU a důrazně se zaměřit na výzkum,

²³ Viz Rebel, 2011, *Reshare: benefit sharing mechanisms in renewable energy*, www.reshare.nu.

²⁴ „Investování do vývoje nízkouhlíkových technologií (plán SET) – Technologický plán“, SEK(2009) 1295; „Plán pro materiály umožňující rozvoj technologií pro nízkouhlíkové energie“, SEK(2011) 1609.

vývoj a inovace. K dalším nástrojům patří příjmy z dražby emisních povolenek v rámci systému EU ETS. Takovým koordinovaným přístupem k rozvoji technologií může Evropa i nadále stát v čele rozvoje nových generací technologií a výroby vyspělých technologií. Platná opatření by měla přispět k vývoji nových technologií pro obnovitelnou energii, které mohou hrát významnou úlohu v diverzifikaci složení naší energetické nabídky.

Právní rámec po roce 2020 by měl vyžadovat lepší uplatňování plánu SET doplněné o cílená opatření. Měl by stimulovat další integraci vnitrostátních kapacit pro výzkum a inovace a financování se sdílením rizik a posílit stávající průmyslovou a akademickou spolupráci v oblasti inovací energetických technologií. **Sdělení Komise o politice v oblasti energetických technologií, jež má být zveřejněno v roce 2013, určí v souladu s prioritami uvedenými v programu Horizont 2020 budoucí potřeby a úkoly výzkumu a vývoje. Bude obsahovat plány, jež zajistí, aby se Evropa v rámci celosvětové soutěže podílela na rozšíření inovací na širší spektrum technologií pro obnovitelné energie, včetně nových technologií, a prozkoumá další možnosti opatření na podporu stávajících technologií v rámci plánu SET.**

7. ZAJIŠTĚNÍ UDRŽITELNOSTI OBNOVITELNÉ ENERGIE

Z analýzy Komise vyplývá, že vyšší podíl obnovitelné energie spolu s energetickou účinností v EU může výrazně snížit emise skleníkových plynů a zlepšit kvalitu ovzduší²⁵. Navíc dobře řízená evropská odvětví lesnictví a zemědělství budou moci ve značné míře těžit z příležitostí na trhu, jež přinese rozvoj trhu s bioenergií a dalších odvětví celého biohospodářství. Navzdory těmto výhodám může větší využívání energií z obnovitelných zdrojů zvýšit obavy o udržitelnost, týkající se výroby i infrastruktury, pokud jde o přímé i nepřímé dopady na biologickou rozmanitost a životní prostředí jako celek. To vyžaduje zvláštní pozornost a obezřetnost. Obecně platí, že tyto obavy řeší právní předpisy EU napříč různými oblastmi²⁶. V ostatních případech vypracovala EU zvláštní pravidla pro energie, zejména kritéria udržitelnosti pro biopaliva zavedená směrnicí o energii z obnovitelných zdrojů a směrnicí o jakosti paliv. Komise očekává, že se v brzké budoucnosti bude zabývat *nepřímými* dopady změn ve využívání půdy. Snížit emise z odvětví dopravy pomůže přechod na biopaliva s žádnými nebo jen omezenými nepřímými dopady změn ve využívání půdy.

Očekávaný nárůst ve využívání biomasy po roce 2020 zvyšuje nutnost využívat stávající zdroje biomasy efektivněji a urychlit růst produktivity v zemědělství a lesnictví v EU i ve světě udržitelným způsobem. Zároveň je důležité přijmout důrazná celosvětová opatření umožňující omezit odlesňování a znehodnocování lesů a pomoci zajistit dostupnost biomasy za konkurenční ceny. To bude řešeno prováděním směrnice o energii z obnovitelných zdrojů a strategií EU pro biohospodářství, navrženou reformou společné zemědělské politiky EU,

²⁵ Viz kapitola 5.2 posouzení dopadů tohoto sdělení.

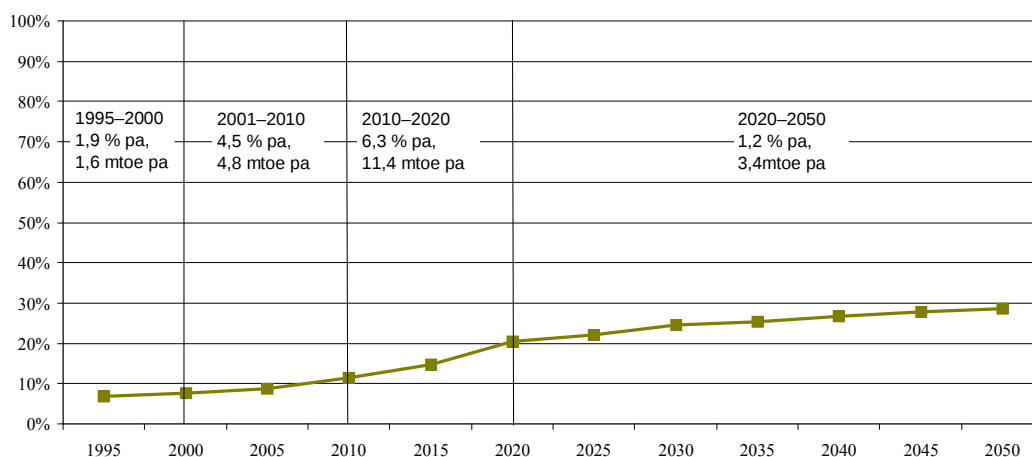
²⁶ Například rozvoj vodní a větrné energie musí být v souladu se směrnicemi SEA (2001/42/ES), EIA (85/337/EHS), směrnicí o stanovištích (92/43/EHS), o ptácích (79/409/EHS), rámcovou směrnicí o vodě (2000/60/ES) a strategií v oblasti biologické rozmanitosti (KOM(2011) 244), na prvky fotovoltaické energie se budou vztahovat pravidla pro nakládání s odpady pro elektronická zařízení a na rizika místního znečištění ovzduší z používání biomasy v domácnosti se vztahují emisní normy EU pro malá energetická zařízení.

chystanou strategií EU v odvětví lesního hospodářství a opatřeními EU v oblasti změny klimatu a rozvojové spolupráce. Růst využívání biopaliv v letectví a těžké silniční dopravě (kde nelze počítat s využitím elektrické energie) zvyšuje potřebu vývoje biopaliv nové generace. Další významné využívání biomasy však vyžaduje dodatečná opatření, jimiž bude možné zajistit jeho udržitelnost. Z tohoto důvodu Komise do roku 2014 vyhodnotí účinnost stávajících kritérií udržitelnosti, jak požaduje směrnice o energii z obnovitelných zdrojů. **Komise rovněž v dohledné době vypracuje zprávy a návrhy s cílem dále rozvíjet rámec EU v oblasti udržitelnosti. Bude rovněž hledat nejvhodnější využívání bioenergie po roce 2020 způsobem, který je v souladu s cílem EU v oblasti energetiky a změny klimatu do roku 2030, a přitom plně zohlední environmentální, sociální a ekonomická hlediska.**

8. POLITIKA V OBLASTI OBNOVITELNÉ ENERGIE PO ROCE 2020

Zdá se, že stávající rámec pro obnovitelnou energii, který tvoří právně závazné cíle, národní plány, správní reformy, zjednodušení, lepší rozvoj a plánování infrastruktury, funguje dobře. Podle plánů členských států se tempo růstu odvětví zvýší na 6,3 % ročně²⁷, čímž bude posílena důvěra v budoucnost evropského odvětví obnovitelné energie.

Historický a předpokládaný vývoj nárůstu obnovitelné energie v EU (v % celkové energie). Zdroj: Údaje Eurostatu a plánu do roku 2050 podle scénáře bez opatření.

Jakkoli účinným se současný evropský právní rámec v oblasti obnovitelných zdrojů energie může dnes jevit, jeho hlavní hnací síla – závazné cíle – přestane působit v roce 2020. Výše uvedené kapitoly se zabývají otázkou, jak se budou vyvíjet současné politické iniciativy týkající se otevření trhu, obchodu, rozvoje infrastruktury, institucionálních a provozních tržních reforem a inovací. **Na konkurenčním trhu může odvětví obnovitelné energie na evropském trhu s energií hrát skutečně významnou roli.** Vytvoření jednotného evropského trhu je srdcem evropské prosperity a mělo by být hybnou silou změn v evropském energetickém odvětví. Na otevřeném a konkurenceschopném evropském trhu by odvětví

²⁷ Zvýšení z 1,9 % a 4,5 % podle předchozích orientačních cílů režimu.

obnovitelné energie, vytvořené v rámci stávajícího právního rámce, mělo být schopno dosahovat dobrých výsledků.

Jestliže však současné politické iniciativy *nedostačují* k dosažení našich dlouhodobých politických cílů v oblasti energie a klimatu, jak vyplývá z plánu do roku 2050, roční růst obnovitelné energie by se propadl z 6 % na 1 %. Pro zachování silného růstu obnovitelné energie po roce 2020, což je jednoznačně nejlepší řešení, k němuž dospěla analýza na období do roku 2050, bude pro řešení zbývajících nedostatků na trhu nebo v infrastruktuře zapotřebí podpůrný politický rámec. Jak uvádí plán do roku 2050, zásadním úkolem je zvážit možnosti pro konkrétní milníky do roku 2030. Průvodní posouzení dopadů se na úvod tohoto procesu zabývá třemi možnostmi politiky. Jedná se o možnost dekarbonizace bez stanovení cílů v oblasti obnovitelné energie, která se opírá o trh s uhlíkem a revidovaný systém EU ETS (směrnice 2009/29/ES); pokračování současného režimu se závaznými cíli pro obnovitelnou energii, snížení emisí a energetickou účinnost; a lepší a harmonizovanější řízení celého našeho energetického odvětví s celoevropským cílem v oblasti energie z obnovitelných zdrojů.

Posouzení dopadů zkoumá, jak účinné jsou různé možnosti pro řešení více cílů. Je zřejmé, že konkrétní milníky pro obnovitelné energie na období do roku 2030 mohou být stanoveny teprve tehdy, až bude zvážen stav politiky pro oblast klimatu po roce 2020, úroveň hospodářské soutěže na trzích s elektřinou, vytápěním a chlazením a pohonnými hmotami v dopravě a stupeň energetické rozmanitosti a technologické inovace, jež jsou očekávány do roku 2020.

9. DALŠÍ KROKY

Na základě současné situace jsou přijímána opatření v řadě oblastí ke zvýšení podílu obnovitelné energie v energetické skladbě EU, k posílení jednotného evropského trhu s energií, odstranění tržních a regulačních překážek, zlepšení účinnosti režimů podpor pro obnovitelnou energii, urychlení vývoje energetické infrastruktury, většímu zapojení spotřebitelů na trzích s energiemi a zajištění udržitelnosti. Ve své roční analýze růstu v roce 2012 již Komise zdůraznila potenciál růstu pro široké využití obnovitelných energií. Na tuto myšlenku navázala ve svém doporučení pro jednotlivé země přijatém 30. května 2012. Komise bude rovněž pokračovat v omezování politik, které brání investicím do obnovitelné energie, zejména postupným rušením dotací na fosilní paliva, v podpoře dobře fungujícího trhu s uhlíkem a náležitě stanovenými daněmi z energií. Otevrou se tak nové možnosti, zvýší integrace obnovitelné energie na vnitřním trhu díky tomu, že výrobci budou vystaveni tržním cenám, tj. prostřednictvím výměny osvědčených postupů týkajících se reformy režimu podpory. To rovněž usnadní mezinárodní spolupráci v oblasti rozvoje obnovitelné energie, protože bude možné plně využívat mechanismy spolupráce, které by mohly přispět i k rozvoji obnovitelných energií v jižním Středomoří.

K realizaci těchto kroků Komise na základě tohoto sdělení přijímá čtyři hlavní opatření:

- bude dále usilovat o dosažení pokroku v integraci obnovitelných energií do vnitřního trhu s energií a zabývat se tržními pobídkami pro investice do výroby elektrické energie,

- vypracuje pokyny pro osvědčené postupy a zkušenosti nabyté v souvislosti s režimy podpor, které umožní větší předvídatelnost, nákladovou efektivnost, zabrání prokazatelným nadměrným náhradám a vytvoří větší soudržnost mezi členskými státy,
- bude podporovat a řídit větší využívání mechanismů spolupráce, jež umožní členským státům splnit své národní závazné cíle díky možnosti obchodování s obnovitelnou energií, a snížit tak své náklady,
- zajistí zlepšení regulačního rámce pro spolupráci v oblasti energetiky ve Středomoří s ohledem na skutečnost, že integrovaný regionální trh v Maghrebu by usnadnil velké investice v regionu a umožnil Evropě dovážet další elektřinu z obnovitelných zdrojů.

Bez ohledu na to, jako podobu budou milníky pro období *po roce 2020* mít, musí zajistit, aby se obnovitelná energie stala součástí evropského trhu s energií, případně s omezenou, avšak účinnou podporou a významným obchodem. Musí rovněž zajistit, aby si Evropa ve světě udržela své vedoucí postavení ve výzkumu a průmyslu. Jedině tak můžeme pokračovat v rozvoji našich obnovitelných zdrojů energie nákladově efektivním, opravdu hospodárným způsobem a chopit se souvisejících příležitostí v oblasti hospodářské soutěže, hospodářského růstu a zaměstnanosti. Za tímto účelem Komise rovněž vypracuje návrhy politiky v oblasti obnovitelné energie na období po roce 2020.